

Gevoegde zaken 133 tot en met 136/85

Walter Rau Lebensmittelwerke en anderen tegen Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung

(verzoek om een prejudiciële beslissing,
ingediend door het Verwaltungsgericht Frankfurt/Main)

„Prejudiciële verwijzing — geldigheidstoetsing —
Berlijnse boter”

Rapport ter terechtzitting	2291
Conclusie van advocaat-generaal C. O. Lenz van 5 december 1986	2301
Arrest van het Hof van 21 mei 1987	2334

Samenvatting van het arrest

1. *Beroep tot nietigverklaring — Natuurlijke of rechtspersonen — Bestrijding van wettigheid van gemeenschapshandeling — Mogelijkheid van rechtstreeks beroep bij Hof — Beroep bij nationale rechter gericht tegen nationale uitvoeringsmaatregelen en gegrond op onwettigheid van gemeenschapshandeling — Samenloop (EEG-Verdrag, artikel 173, tweede alinea)*
2. *Landbouw — Gemeenschappelijk landbouwbeleid — Wijziging van beleid van Raad inzake beheer van gemeenschappelijke marktordening — Geen verkegen recht van marktdeelnemers op behoud van vroegere voordelen — Grondrechten — Vrije beroepsuitoefening — Geen schending*
3. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Melk en zuivelprodukten — Beschikking van Commissie betreffende maatregelen tot bevordering van afzet van boter op markt van West-Berlijn — Doelstelling — Stabilisatie van markten — Door Raad verleende machtiging — Eerbiediging — Evenredigheidsbeginsel — Geen schending (EEG-Verdrag, artikel 39, lid 1, sub c; verordening nr. 1079/77 van de Raad, artikel 4)*

4. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Melk en zuivelprodukten — Aan Commissie verleende machtiging om maatregelen te treffen ter verruiming van markt voor zuivelprodukten — Artikel 4 van verordening nr. 1079/77 van Raad — Wettigheid (Verordening nr. 1079/77 van de Raad, artikel 4)*

1. De mogelijkheid van rechtstreeks beroep krachtens artikel 173, tweede alinea, EEG-Verdrag tegen een beschikking van een gemeenschapsinstelling sluit niet uit, dat bij een nationale rechterlijke instantie beroep wordt ingesteld tegen een handeling van een nationale instantie tot uitvoering van die beschikking, waarbij de onwettigheid van deze beschikking wordt gesteld.
2. Een onderneming kan zich niet beroepen op een verkregen recht om een voordeel te behouden, dat voor haar voortvloeit uit een marktordening zoals die op een bepaald tijdstip bestaat. Dit beginsel geldt ook voor ondernemingen die niet onder de betrokken marktordening vallen. Ingeval van een wijziging van het beleid van de Raad inzake de boterprijs, kunnen de margarinefabrikanten niet met een beroep op schending van de beginselen van vrije beroepsuitoefening, van algemene handelingsvrijheid en van mededingingsvrijheid betogen dat een dergelijke wijziging hun grondrechten schendt.
3. De tot de Bondsrepubliek Duitsland gerichte beschikking van de Commissie betreffende maatregelen tot bevordering van de afzet van boter op de markt van West-Berlijn wordt gedekt door de machtiging die bij artikel 4 van verordening nr. 1079/77 van de Raad is verleend voor het treffen van maatregelen die betrekking hebben op de verruiming van de markten voor zuivelprodukten binnen de Gemeenschap alsmede op het zoeken naar nieuwe afzetmogelijkheden en beoogt derhalve de verwezenlijking van de in artikel 39, lid 1, sub c, van het Verdrag neergelegde doelstelling van marktstabilisatie.

Deze beschikking maakte voorts geen inbreuk op het evenredigheidsbeginsel, daar het wetenschappelijk onderzoek van de reacties van de markt op een verlaging van de boterprijs, die de beschikking beoogde mogelijk te maken, onder goede omstandigheden, in het bijzondere financiële, kon worden verricht en heeft geleid tot nuttige kennis.

De met machtiging van de Raad genomen beschikking van de Commissie om een in omvang en tijd beperkte proef te nemen die gegevens moet verschaffen over de reacties van de markt op een daling van de boterprijs en die bestaat in de uitvoering van maatregelen ter bevordering van de afzet van boter op de markt van West-Berlijn, kan in nog veel mindere mate een dergelijke schending opleveren.

4. Zelfs indien de machtiging die het aan de Commissie verleent tot vaststelling van maatregelen ter verruiming van de markt voor zuivelprodukten en de afzet van overschotten ruim is geformuleerd, voldoet artikel 4 van verordening nr. 1079/77 van de Raad aan de eisen van het wettigheidsbeginsel, gelet op het feit dat enerzijds de uitvoerende bevoegdheden die de Raad de Commissie

op het gebied van het gemeenschappelijke landbouwbeleid mag verlenen, een ruime beoordelings- en handelingsvrijheid kunnen omvatten en anderzijds niet

van tevoren kan worden uitgemaakt welke de aard is van de voor de verwezenlijking van de nagestreefde doelstellingen vast te stellen maatregelen.

RAPPORT TER TERECHTZITTING in de gevoegde zaken 133 tot en met 136/85 *

1. De feiten en het procesverloop

De gemeenschappelijke markt voor melk en zuivelprodukten wordt reeds jarenlang gekenmerkt door overproductie. De openbare botervoorraden bereikten in 1984 een miljoen ton. De door de Gemeenschap genomen maatregelen tot herstel van het evenwicht op deze markt hebben ten doel, enerzijds de produktie van de betrokken produkten te verminderen en anderzijds het verbruik ervan te vergroten.

Tot het tweede type van maatregelen behoort een beschikking van de Commissie van 25 februari 1985 betreffende maatregelen tot bevordering van de afzet van boter op de markt van West-Berlijn, die was gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland.

Deze beschikking is gegeven op basis van artikel 4 van verordening nr. 1079/77 van de Raad van 17 mei 1977 inzake een medeverantwoordelijkheidsheffing en maatregelen ter verruiming van de markten in de sector melk en zuivelprodukten (PB 1977, L 131, blz. 6), dat luidt als volgt:

„1. Er worden volgens de in artikel 6 bedoelde procedure maatregelen getroffen om

de markten voor zuivelprodukten te verruimen.

2. De in lid 1 bedoelde maatregelen hebben betrekking op:

- de verruiming van de markten binnen de Gemeenschap,
- de verruiming van de markten buiten de Gemeenschap,
- het zoeken naar nieuwe afzetmogelijkheden en het streven naar verbeterde produkten.”

De ter uitvoering van deze beschikking te treffen maatregelen zijn de volgende: gedurende een periode van twee en een halve maand, van 15 april tot 30 juni 1985, stellen handelsondernemingen, waarmee het interventiebureau van de Bondsrepubliek Duitsland, de Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktorndnung (hierna: BALM), verweerster in het hoofdgeding, hiertoe privaatrechtelijke overeenkomsten heeft gesloten, de consumenten op de markt van West-Berlijn gratis 900 ton boter uit openbare voorraden ter beschikking. Deze uitsluitend voor direct verbruik bestemde boter wordt

* Procestaal: Duits.